

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kevasta annetun lain muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kevasta annetun lain muuttamisesta (HE 102/2019 vp):
Lausunto on annettava sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Marja Isomäki, valtiovarainministeriö
- valvontapäällikkö Matti Juntunen, Finanssivalvonta
- lakiasiaintohtaja Karoliina Kiuru, Keva
- johtava työmarkkinalakimies Jouko Hämäläinen, KT Kuntatyönantajat
- OTT, dosentti, työelämäprofessori Timo Viherkenttä

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Akava ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- STTK ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- sosiaali- ja terveysministeriö
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Eläketurvakeskus
- Finanssiala ry
- Työeläkevakuuttajat TELA ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksessä ehdotettavat muutokset merkitsevät monin kohdin lainsäädännön modernisointia ja ovat valtaosin kannatettavia.

Valiokunnan lausunto TaVL 5/2020 vp

Talousvaliokunta yhtyy hallituksen esityksen tavoitteeseen kehittää Kevan lainsäädännöllistä asemaa. Ehdotettu sääntely ei kokonaisuudessaan kuitenkaan vastaa Kevan asemasta ja sen toiminnasta viime vuosina esille nousseisiin valvonnallisiin tai työeläkejärjestelmän toimeenpanoa koskeviin kysymyksiin taikka esimerkiksi Kevan valvonnan jakautumiseen liittyviin ongelmiin.

Hallintoelimet. Esityksen keskeisimpiä kohtia on valtuuskunta-toimielimen muuttaminen valtuutetuiksi sekä hallituksen kokoonpanoa koskevien säännösten uudistaminen. Olennaisimpana muutoksena on kunnallisen työmarkkinalaitoksen sekä kunta-alan pääsopijajärjestöjen aseman vahvistuminen.

Voimassaolevan sääntelyn mukaan Kevan hallintoelimet koostuvat kokonaisuudessaan kunta-alan edustajista: kuntien keskusjärjestön, kunta-alan pääsopijajärjestöjen sekä kunnallisen työmarkkinalaitoksen ehdottamista henkilöistä. Tämän taustalla on Kevan aikaisempi rooli kunnallisena eläkelaitoksena. Kevan rooli ja tehtävät ovat kuitenkin muuttuneet olennaisesti, kun siitä on tullut kaikkien julkisten alojen eläkkeiden toimeenpanija, ja näitä aloja koskevat säännökset on myös koottu yhteiseen julkisten alojen eläkelakiin (81/2016).

Talousvaliokunta muistuttaa, että Kevan tehtävänä on hoitaa

- julkisten alojen eläkelain mukaisen kunta-alan, valtion, evankelis-luterilaisen kirkon ja Kansaneläkelaitoksen henkilöstön eläketurvan toimeenpanoa, kunta-alan, valtion ja evankelis-luterilaisen kirkon henkilöstön työkyvyttömyysriskin vähentämiseen liittyvää toimintaa sekä muita mainitussa laissa säädettyjä tehtäviä;

- jäsenyhteisöjensä palveluksessa olevan henkilöstön eläketurvan rahoitus, lukuun ottamatta rahoitusta, johon sovelletaan valtion eläketurvan rahoituksesta annettua lakia; sekä

- valtion eläketurvan rahoituksesta annetun lain 2 §:n 1 momentin ja evankelis-luterilaisen kirkon eläketurvan rahoituksesta annetun lain 1 momentin mukaisten eläkemaksujen periminen.

Näin ollen suuri osa Kevan tehtävistä koskee siten muutakin kuin kunta-alaa. Vaikka käsittelyssä olevalla esityksellä pyritään uudistamaan juuri sitä, minkä tahojen ehdottamia henkilöitä hallintoelimiin nimetään, nykytilaan ei esitetä muutosta tältä osin. Esityksen mukaan kaikki yhteensä 41 valtuutettua ja hallituksen jäsentä olisivat kunta-alan eri tahojen ehdottamia henkilöitä.

Talousvaliokunta esittää, että sosiaali- ja terveysvaliokunta punnitsisi valtuutettujen ja hallituksen kokoonpanon määräytymistä koskevien säännösten muuttamista siten, että osa jäsenistä nimettäisiin kunta-alan sijasta muiden julkisalojen, joiden eläketurvan toimeenpanon Keva hoitaa, ehdottamista henkilöistä.

Hallituksen delegointivaltuus. Hallituksen esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi valtuutettujen, hallituksen ja toimitusjohtajan tehtäväjakoa. Ehdotetun lain 9 §:n 4 momenttiin sisältyisi luettelo hallituksen tehtävistä, minkä lisäksi uudensisältöisessä 5 momentissa säädettäisiin, että hallitus voi siirtää toimivaltaansa toimitusjohtajalle ja muille Kevan viranhaltijoille tai työntekijöille. Voimassaolevan 21 §:n 2 momentissa on vastaava säännös varojen sijoittamisen osalta, mutta muilta osin ehdotettu säännös on uusi.

Valiokunnan lausunto TaVL 5/2020 vp

Talousvaliokunta toteaa, että hallitukselle kuuluviin asioihin voi liittyä delegointitarpeita. Nyt delegointisäännös on kuitenkin kirjoitettu siten avoimeksi, ettei mitään hallituksen tehtäviä ole rajattu pois sen soveltamisalasta. Talousvaliokunta ehdottaa täsmennettäväksi, mitä tehtäviä delegointimahdollisuus koskee.

Tilintarkastus ja tilinpäätös. Keva ei ole kirjanpitovelvollinen kirjanpitolain mukaan, vaan kirjanpitolakia noudatetaan siihen soveltuvien osin. Tämän vuoksi myös ehdotetun lain 35 §:n sanamuodosta tulisi tämä rajausta ilmetä tällä hetkellä voimassaolevan säännöksen tavoin.

Toimitusjohtaja. Talousvaliokunta huomauttaa, että työeläkevakuutusyhtiön toimitusjohtajalta edellytetään hyvämaineisuutta ja hänellä on oltava hyvä työeläkevakuutustoiminnan, sijoitustoiminnan ja liikkeenjohdon tuntemus. Hallituksen esityksen mukaan Kevan toimitusjohtajalla tulee olla ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus. Vaikka valiokunnan asiantuntijakuulemisessa saadun selvityksen mukaan toimitusjohtajan virkasuhteisuuden myötä sovellettavaksi tulevat yleiset kelpoisuusehdot tosiasiallisesti täyttävät tämän aukon, talousvaliokunta pitää sääntelyn symmetrisyyden vuoksi tärkeänä, että Kevan toimitusjohtajan kelpoisuusvaatimuksia kehitettäisiin yhdenmukaisemmiksi työeläkeyhtiöiden toimitusjohtajilta nykyisin edellytettujen vaatimusten kanssa.

Jaettu valvonta. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan Kevan valvonta jakautuu valtiovarainministeriön ja Finanssivalvonnan välillä siten, että yleinen toiminnan valvonta on ministeriöllä ja rahoitustoiminnan suunnittelua ja varojen sijoittamista valvoo Finanssivalvonta. Valvonnan osalta hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia tilintarkastajia koskeviin lain 6 §:n 3 momentin säännöksiin, mutta ei edellä mainittuihin lainkohtiin. Nykytila merkitsee, ettei Finanssivalvonalla ole valtuuksia valvoa Kevan hallintoa. Hallinto ja sijoitustoiminta ovat kuitenkin tosiasiallisesti tiiviissä yhteydessä toisiinsa. Talousvaliokunta muistuttaa, että jaetun valvonnan ongelmia on identifioitu muillakin sektoreilla; esimerkiksi työllisyysrahastoa koskevassa keskustelussa valvonnan siirron perusteena sosiaali- ja terveysministeriöltä kokonaan Finanssivalvonnalle (HE 42/2012 vp) oli se, ettei valtioneuvoston osana toimivan ministeriön lähtökohtaisesti kuulu toimia valvontaviranomaisena. Kysymys on sekä periaatteellinen että käytännöllinen.

Kevasta annettua lakia tulisikin jatkossa kehittää siten, että valvonnallisia rajapintoja ja mahdollisia katvealueita ei enää muodostuisi. Ratkaisu valvonnan siirtämisestä kokonaisuudessaan Finanssivalvonnalle toteutuisi esimerkiksi muuttamalla lain 6 §:ää (sen 1 momenttia) ja kumoamalla 7 §.

Finanssivalvonnalle on joka tapauksessa turvattava riittävät ja tehokkaat sanktiointikeinot; valvontaan liittyvien oikeuksien ja vastuiden tulee olla tasapainossa, mikä edellyttää riittäviä valtuuksia valvonnan tosiasialliseen suorittamiseen sekä mahdollisimman vähän tulkinnanvaraisuutta valvojatahojen välistä työnjakoa koskevassa sääntelyssä. Talousvaliokunta muistuttaa, että parhaillaan on käynnissä pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmaan sisältyvä yksityisen ja kunnallisen eläkejärjestelmän yhdistämiseen tähtäävä valmistelu, jonka yhteydessä tulee selvittää Kevan valvonnan järjestäminen yhdelle valvontataholle, kuten esimerkiksi Finanssivalvonnalle, kattavuuden ja vaikuttavuuden varmistamiseksi. Talousvaliokunta esittää lisäksi, että valtioneuvostossa selvitetään osuuskuntien asema.

Valiokunnan lausunto TaVL 5/2020 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Talousvaliokunta esittää,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 10.3.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juhana Vartiainen kok
varapuheenjohtaja Arto Pirttilahti kesk
jäsen Maria Guzenina sd
jäsen Atte Harjanne vihr
jäsen Mari Holopainen vihr
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Pia Kauma kok
jäsen Sakari Puisto ps
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Joakim Strand r
jäsen Hussein al-Tae sd
jäsen Veikko Vallin ps
jäsen Tuula Väätäinen sd
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Hilkka Kemppi kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller